

17. XXIV съезд Коммунистической партии Советского Союза (30 марта – 9 апр. 1971 г.). Стенографический отчет. – Т.1. – М.: Госполитиздат, 1971. – С. 102.

18. XXV съезд Коммунистической партии Советского Союза (24 февраля – 5 марта 1976 г.). Стенографический отчет. – Т.1. – М.: Госполитиздат, 1976. – С. 107.

Пащук Т.В.

*аспірант кафедри теорії та історії держави і права,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки*

ДОКУМЕНТИ ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ДЖЕРЕЛО ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ЛУЦЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЮРМИ 1917–1939 рр.

Сучасний етап розвитку правової науки характеризується значним розширенням тематики наукових досліджень, у тому числі посиленням уваги до минулого, а саме до історії виникнення і функціонування тюрем у різних регіонах України.

Тюрма – це місце, де перебувають засуджені до позбавлення волі або особи, що знаходяться під судовим слідством, є обов'язковим атрибутом усілякої держави, незалежно ні від епохи, ні від політичного режиму, який панує у суспільстві.

Спеціальних досліджень, присвячених історії функціонування та розвитку Луцької міської тюрми Волинського воєводства на даний час немає. Значна кількість документів, які безпосередньо або опосередковано торкається даної теми ми можемо віднайти у Державному архіві Волинської області (далі ДАВО).

Згідно розпорядження генерального комісара східних земель від 15 травня 1919 року, на території Волинської губернії, а тепер Волинського воєводства, були створені судові органи, одночасно із цими судовими органами і виникла Луцька міська тюрма Волинського воєводства у 1919 році [2].

Підкорювалась Люблінській окружній дирекції тюрем. Крім того, знаходилась під спостереженням: спочатку повітового староства, а з 1921 року – прокуратури Луцького окружного суду. Ліквідована була у вересні 1939 року.

У фондах ДАВО знаходиться чимало матеріалів, які розкривають діяльність даної тюрми міжвоєнного періоду. Документи цього важливого періоду знаходяться у фонді № 47 «Луцька міська тюрма Волинського воєводства (1919–1939 рр.)», який об'єднує 4 описи та містить 3213 справ.

Отже, проаналізуємо дані описи:

Опис 1. – Відомості про кількість в'язнів Луцької тюрми (1919–1939 рр.); журнали реєстрації в'язнів (1919–1939 рр.); книга реєстрації прибуття та вибуття в'язнів; особові справи службовців тюрми. Відомості на видачу платні тюремній охороні; списки політичних в'язнів-українців та в'язнів-комуністів інше [3].

Опис 2. – Розпорядження Міністерства юстиції про надання службовцям тимчасової допомоги; накази начальника тюрми (1929); листування з Міністерством юстиції про виділення додаткового кредиту на виплату платні службовцям тюрми; на ремонт тюремного приміщення; особові картки в'язнів; журнал реєстрації в'язнів, переведених в інші тюрми (1931); журнал реєстрації

осіб, звільнених з тюрми (1932); журнал реєстрації службових рапортів про чергування в тюрмі; журнал реєстрації особистих речей в'язнів [4].

Опис 3. – Особові справи в'язнів [5].

Опис 4. – Про циркулярні листи Міністерства юстиції, про освітлення та опалення тюремного приміщення; доставку вугілля; санітарний стан тюрми; харчування та лікування; роботу в'язнів; видачу кредитів та контроль над їх витратою. Розпорядження Міністерства юстиції про переміщення в'язнів; реєстрацію в'язнів при слідчому відділі; закупівлю необхідного інвентарю для відділу праці. Накази начальника тюрми та рапорти начальника тюрми; про обмундирування службовців тюрми; про прийняття та звільнення з роботи, дисциплінарні порушення тюремних працівників; службові рапорти та відомості про стан тюремної служби; наявність в'язнів, кількість прибулих та вибулих в'язнів; про дострокове звільнення, голодовки, самогубства, дисциплінарні порушення та втечу в'язнів; про виконану роботу в'язнями, кількість використаних на харчування в'язнів продуктів. Звіти про виконання бюджету; санітарний стан тюрми. Листування з Міністерством юстиції, прокурором Луцького окружного суду та інше [6].

При Луцькій міській тюрмі функціонувала:

- школа;
- бібліотека;
- церква;
- лікарський і фельдшерський кабінет;
- їдальня;
- лазня.

Кваліфікаційні вимоги до працівника тюремної служби регулювало Положення Міністерства юстиції від 26 квітня 1926 році «Про посадові обов'язки працівників в'язниці». При прийнятті на службу був встановлений випробувальний строк від 6 місяців до року. Після закінчення стажування посадова особа складала іспит в Міністерстві юстиції. Не приймалися до служби особи, які працювали з окупованими органами влади та ті, які раніше засуджувалися за вчинення злочину.

Кандидати на посаду чиновників в'язниць повинні мати принаймні середню освіту [7, с. 89]. У відсутність посадових осіб польської національності, до складу працівників тюремних закладів приймали представників інших національностей, які не працювали на державній службі в польських загарбників (в органах влади Австрії, Пруссії та Росії).

Кандидати на охоронців тюрми приймалися у віці з 35 років, які мали зріст вище 165 см, вільно володіли польською мовою в усній і письмовій формі, завершили навчання та військову службу та мали принаймні початкову освіту. Підготовча служба кандидатів на охоронців тривала один рік.

Після завершення восьми років служби Центральна школа могла призначити охоронця головним наглядачем.

Духовенство, лікарі, вчителі, фельдшери, санітари служили у в'язницях на контрактній основі і не мали право на безкоштовне обмундирування [7, с. 91].

Допити заарештованих проводилися з надзвичайною жорстокістю, людей намагалися зламати психологічно. У Луцькій тюрмі відбували покарання засуджені до трьох років ув'язнення. Відзначалась жорстокими режимами та знущаннями над політичними в'язнями.

За найменшу провину тюремні наглядачі накладали на цілу камеру в'язнів «карантин» терміном 1–2 тижні, під час якого заборонялося отримувати передачі від родичів, відмінялася прогулянка. У цей період раціон

харчування складався з 200 грамів хліба на добу і двічі видавали по 200 мілілітрів кип'ятку. Тюремна охорона на їх розсуд відправляла в'язнів у карцери [1, с. 45].

Отже, фонди ДАВО містять, поки що всебічно не вивчений науковцями, дослідниками, винятково великий за обсягом і значний за інформаційним ресурсом документальний комплекс для дослідження та розкриття проблеми формування та функціонування на теренах Волинського воєводства Луцької міської тюрми.

Список використаних джерел:

1. Білас І. Репресивно-каральна система в Україні 1917–1953: У 2 кн. – Кн. 2. / І. Білас. – К.: Либідь, 1994. – 686 с.
2. Історія польського судочинства на Волині. [електронний ресурс]. Режим доступу: <http://court.gov.ua/sud0390/100/20/>
3. Державний архів Волинської області (ДАВО) Ф. 47. – Оп. – 1. – Спр. – 1 – 1664.
4. ДАВО Ф. 47. – Оп. – 2. – Спр. – 1-61.
5. ДАВО Ф. 47. – Оп. – 3. – Спр. – 1-133.
6. ДАВО Ф. 47. – Оп. – 4. – Спр. – 1-1355.
7. Porowski M. Służby więziennej oraz czynniki, które wpływają na prestiż zawodu: Badania kryminologii, sąd i więzienie. Tom XVIII / Michael Porowski. Warszawa: Wydanie PWN, 1987. – 450 s.

Переверза І.М.

*аспірант кафедри права Європейського Союзу
та порівняльного правознавства*

Науковий керівник: Бехруз Х.Н.

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри права Європейського Союзу
та порівняльного правознавства,*

Національний університет «Одеська юридична академія»

АДВОКАТУРА В СТАРОДАВНІЙ ГРЕЦІІ ТА СТАРОДАВНЬОМУ РИМІ

Проведення порівняльно-правових досліджень адвокатської діяльності дозволяє виявити закономірності виникнення і розвитку інституту адвокатури в різних країнах, визначити спільні та відмінні риси, а також особливості організації адвокатури і виділити конкретні моделі адвокатської діяльності.

Для формування адвокатури як сучасного інституту громадянського суспільства знадобилося кілька тисячоліть. В залежності від історичних етапів становлення інституту адвокатури розрізняють родинну та договірну моделі адвокатської діяльності.

У стародавні часи індивід не завжди міг або бажав відстоювати самотійно свої порушені права. Наприклад, він міг важко постраждати в результаті злочину, або могло бути порушено право тяжкохворої, малолітньої чи престарілої особи. У таких випадках представниками сторони в суді, найчастіше, були родичі, сусіди, друзі. Саме наявність такої категорії захисників прав у стародавніх народів вплинуло на процес класифікації родинної моделі адвокатської діяльності.